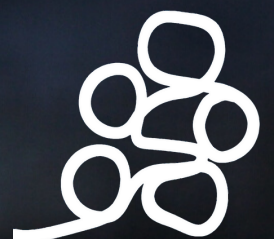

RAPORTTI

FILOSOFINEN PRAKTIIKKA VANKILOISSA -WEBINAARI 7.12.2023

SISÄLTÖ

- 02** Kiitokset
- 03** Filosofinen praktiikka vankiloissa
- 05** Webinaarin suunnittelu ja kutsu
- 08** Webinaarin puhujavieraan esittely
- 09** Tiivistelmä puheenvuorosta
- 15** Pienryhmien keskustelun tiivistelmä
- 17** Tulevaisuuden visiointia
- 20** Kirjallisuus

KIITOKSET

Filosofisen praktiikan verkosto ry kiittää 7.12.2023 webinaariin osallistuneita. Webinaarin pääpuhujaa José Barrientos-Rastrojoa ja pienryhmien vetäjiä. Lisäksi kiitämme yhteistyöstä Rikosseuraamusalan koulutuskeskusta.

Rahoittaja: Kansan Sivistysrahasto 2023

**Järjestäjä: Filosofisen praktiikan verkosto ry,
yhteistyössä Rikosseuraamusalan koulutuskeskus**

FILOSOFINEN PRAKTIIKKA VANKILOISSA

Filosofinen praktiikka on käytännön toimintaa, jossa käsitellään arjessa kohdattuja, elämään keskeisesti kuuluvia perimmäisiä kysymyksiä filosofian tarjoamin välinein. Toiminnan tavoitteena on tietoisuuden ja itsetuntemuksen laajentaminen sekä yksilön itseohjautuvuuden ja eettisen vastuullisuuden lisääminen. Keskeisiä toimintamuotoja ovat yksilövastaanotot, ryhmädialogit, yritysfilosofia ja -konsultointi sekä esimerkiksi lasten kanssa filosofointi. Työskentelytavoissa korostuvat keskeisesti dialogisuus ja kriittisen ajattelun taidot. Filosofian praktikot työskentelevät laajalla kentällä yhteiskunnassa. Koulutuksen- ja työelämän lisäksi monien hankkeet keskittyvät sosiaali- ja terveydenhuollon sektorille tai erityisryhmien kanssa työskentelyyn.

Praktiikka-sanalla, *practice*, on filosofisessa yhteydessä neljä merkitystä: elämäntapa, filosofian käytännön toimintamuodot, harjoitus ja vastaanotto. Ensinnäkin, kuten Pierre Hadot ja Martha Nussbaum esittävät, antiikin Kreikassa ja Roomassa filosofia oli elämäntapaan rinnastettava seikka, eli pohdintoja pyrittiin elämään todeksi ja kaikenlaisia harjoituksia korostettiin. Filosofiset meditaatiot olivat henkisiä harjoituksia joiden harjoittamisen päämääränä oli oman itsen muokkaaminen ja muutos. Filosofia oli ennen kaikkea sitä, millaista elämää ihminen toteutti käytännössä. Kaikkein vahvimmin tämä korostui hellenistisellä ajalla, jonne stoalaiset, epikurolaiset, skeptikot ja muut vastaavat koulukunnat sijoittuvat.

***Praktiikka-sanalla,
practice, on filosofisessa
yhteydessä neljä
merkitystä: elämäntapa,
filosofian käytännön
toimintamuodot,
harjoitus ja vastaanotto.***

Vaikka länsimaisen tieteen perustaa luotiin jo antiikin ajalla, joka tulee esiin sen ajan teoretisoinnista, niin kaiken kaikkiaan antiikin kulttuurissa arvostettiin filosofiaa elämäntapana. (Houni & Salovaara 2014.)

Modernin praktiikan toiminta perustuu tähän antiikin kreikkalaiseen traditioon, mutta ennen kaikkea toiminnan päivittäminen liittyy esimerkiksi sokraattisen dialogin muotoilemiseen (Leonard Nelson), nykyaikaisen filosofin vastaanoton käynnistymiseen (Gerd B. Achenbach) ja monien muiden työskentelymuotojen kehittämiseen.

Yksi näistä nykymuotoisista filosofisista käytännöistä liittyy vankilatyöskentelyn kehittämiseen. Lähes kaksikymmentä vuotta monet praktikot ovat työskennelleet eri maiden vankiloissa ja pyrkineet tarjoamaan filosofista keskustelu- ja työskentelytukea. Työskentelyn tavoitteellisuutta kuvaa se, että praktikot ovat kehittäneet työskentelyään, vieneet tietoa uusiin paikkoihin ja oppineet tunnistamaan myös niitä sisältöpohdintojen tarpeita, joita vankilaympäristössä tarvitaan.

Esimerkkejä eri maista – Pohjoismaissa toimintaa on erityisesti Norjassa:

- *Marianne Walderhaug: Philosophical dialogues with prison inmates – critical reflection towards wondering, Norja*
- *Are Seljevold: Philosophical Café in prison (video), Norja*
- *Kristof Van Rossem: Socrates in Prison – Socratic Dialogues with Prisoners, Belgia*
- *Maria daVenza Tillmanns: Philosophical Practice and Aporia in Prison, Yhdysvallat*

Käsillä oleva raportti on rajattu käsittelemään filosofisen praktiikan lähtökohtia vankilaympäristössä. Raportti perustuu 7.12.2023 pidettyyn webinaariin, jossa osallistujilla oli mahdollisuus kuulla professori José Barrientos-Rastrojon puheenvuoro hänen työstään ja käydä tämän ohella keskustelua tulevaisuuden mahdollisuuksista Suomessa.

**Rikosseuraamusalan sanastoa
suomi-englanti (Rikosseuraamuslaitos)**

WEBINAARIN SUUNNITTELU JA KUTSU

Filosofisen praktiikan verkosto ry päätti ottaa vuoden 2023 toimintasuunnitelmaan tutustumisen filosofisen praktiikan toimintaan vankiloissa. Suomessa on toistaiseksi ollut vähäisessä määrin tämän alueen toimintaa, mutta koulutettujen filosofisten praktikkojen piirissä on muutamia vankilasektorilla työskenteleviä ja kasvavaa kiinnostusta aiheita kohtaan on lisääntynyt. Kansan Sivistysrahaston tuella pystyimme toteuttamaan webinaarin aihepiiristä. Webinaariin etsittiin pääpuhujaa ensin Pohjoismaista, mutta sellaista ei saatu järjestymään. Myös Saksasta kartoitettiin tunnettuja puhujia, mutta aikatauluja ei saatu soviteltua toimivaksi. Professori Barrientos-Rastrojon kanssa saatiin joulukuulle sopiva ajankohta toteutumaan ja siten myös webinaari järjestettyä.

Webinaarin tiedottamiseen käytettiin pääosin sosiaalista mediaa ja yhteistyökumppanin Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen tiedottamisverkostoja. Alla olevalla tietopakettilla tavoitettiin osallistujia.

Tule kuulemaan miten (ja miksi) filosofisen praktiikan työskentelymenetelmiä hyödynnetään vankien kanssa! Webinaari 7.12. klo 14-16 Zoomissa.

Aiheesta meille kertoo eri maissa toimintaa toteuttanut asiantuntija, professori José Barrientos-Rastrojo Espanjasta. Lopuksi pääsemme yhdessä pohtimaan toimintaa ja sen mahdollisuuksia Suomessa (vapaata keskustelua suomeksi). Keskusteluista kootaan ajatuksia jatkotyöstöön kiinnostuneiden kanssa. Voit valita ilmoittautuessasi, haluatko jatkossa lisätietoa aiheesta ja missä laajuudessa. Osallistuminen ei vaadi ennakkotietoja filosofiasta, vaan tilaisuus on suunnattu kaikille alalla toimiville ja kiinnostuneille.

Lämpimästi tervetuloa! Ilmoittaudu mukaan 30.11. mennessä!

Filosofinen praktiikka on käytännön toimintaa, jossa käsitellään arjessa kohdattuja, elämään keskeisesti kuuluvia perimmäisiä kysymyksiä filosofian tarjoamin välinein. Toiminnan tavoitteena on tietoisuuden ja itsetuntemuksen laajentaminen sekä yksilön itseohjautuvuuden ja eettisen vastuullisuuden lisääminen. Keskeisiä toimintamuotoja ovat yksilövastaanotot, ryhmädialogit, yritysfilosofia ja -konsultointi sekä esimerkiksi lasten kanssa filosofointi. Työskentelytavoissa korostuvat keskeisesti dialogisuus ja kriittisen ajattelun taidot.

Tietoa webinaarista saa jakaa vapaasti, tässä hieman tukimateriaalia:

- [Instagram-postaus \(kuva\)](#)
- [Facebook-postaus \(kuva\)](#)
- [Flyer A4 koossa, pdf-tiedosto](#)
- [Tapahtuma Facebookissa](#)

Tavoite: Esitellä filosofisen praktiikan toimintaa vankien kanssa ja keskustella toiminnan mahdollisuuksista Suomessa

Kenelle:

- Rikosseuraamuslaitoksen henkilökunta
- Alan opiskelijat
- RETS – Rikoksettoman elämän tukisäätiö
- Kokemusasiantuntijat, jotka työskentelevät vankilasta vapautuvien ja vapautuneiden kanssa
- Muut asiantuntijat ja vapaaehtoiset, jotka työskentelevät vankien, vankilasta vapautuvien ja vapautuneiden kanssa
- Muut kiinnostuneet kuten filosofian praktikot

Vieraileva puhuja: José Barrientos-Rastrojo, apulaisprofessori Sevillan yliopistosta ja BOECIO-projektin johtaja

Ilmoittautuminen: Ilmoittaudu tästä (Google Forms) 30.11. mennessä! Zoom-linkki osallistumisohjeineen lähetetään ilmoittautuneille.

Ohjelma ja aikataulu:

Klo 14:00 Tervetuloa

Klo 14:10 Asiantuntijapuheenvuoro

Klo 15:00 Kysymyksiä, keskustelua

– yllä oleva osio toteutetaan englanniksi

Klo 15:30 Vapaata keskustelua pienryhmissä (suomeksi)

Klo 16:00 Tilaisuus päättyy

a) Asiantuntijapuheenvuoro. Puhujavieraamme käsittelee muun muassa seuraavia kysymyksiä:

Millaista toimintaa, ohjelmia he ovat toteuttaneet ja missä maissa, millaista toimintaa on ollut ja mille kohderyhmille, millaisia kokemukset ja tulokset ovat olleet, mitä haasteita, mitä olisi hyvä huomioida, kun toimintaa aloitetaan Suomessa?

b) Keskustelua ja kysymyksiä puhujalle

c) Keskustelua, ajatuksia, toiminnan mahdollisuuksista Suomessa

d) Yhteenveto

Keskusteluista kokoamme näkemyksiä ja ideoita toiminnan mahdollisuuksista Suomesta, mitä voisimme tehdä yhdessä. Yhteenveto jaetaan osallistujille (jotka ovat valinneet näin ilmoittautuessaan).

Mitä on filosofinen praktiikka vankien kanssa? Filosofisen praktiikan toimintaa toteutetaan kansainvälisesti vankien kanssa. Tavoitteena on muun muassa kehittää ajattelutaitoja, itsetuntemusta, tunteiden hallintaa ja tukea osallistujien autonomiaa. Työskentelymuotoina käytetään esimerkiksi sokraattista dialogia, yksilö- ja ryhmäkeskusteluita, työpajoja.

WEBINAARIN PUHUJAVIERAAN ESITTELY

Puhujavieras José Barrientos-Rastrojo Espanjasta vetää Euroopan unionin rahoittamaa BOECIO-projektia, jossa toteutetaan filosofista praktiikkaa haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien kanssa kuten vankien. Hän on myös kirjoittanut aiheesta kattavan teoksen: *Experiential Philosophy and Prison* (2023). Barrientos-Rastrojo toimii apulaisprofessorina Sevillan yliopistossa, kansainvälisen Philosophical Practice HASER lehden toimittajana ja on kirjoittanut yli 30 kirjaa. Hän on työskennellyt filosofisen praktiikan ja monien haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien kanssa. Vankilatyöskentelystä hänellä on lähes 10 vuoden kokemus.

Kuva 1. José Barrientos-Rastrojo
<https://icpp2023.ro/jose-barrientos-rastrojo/>

BOECIO-projekti:

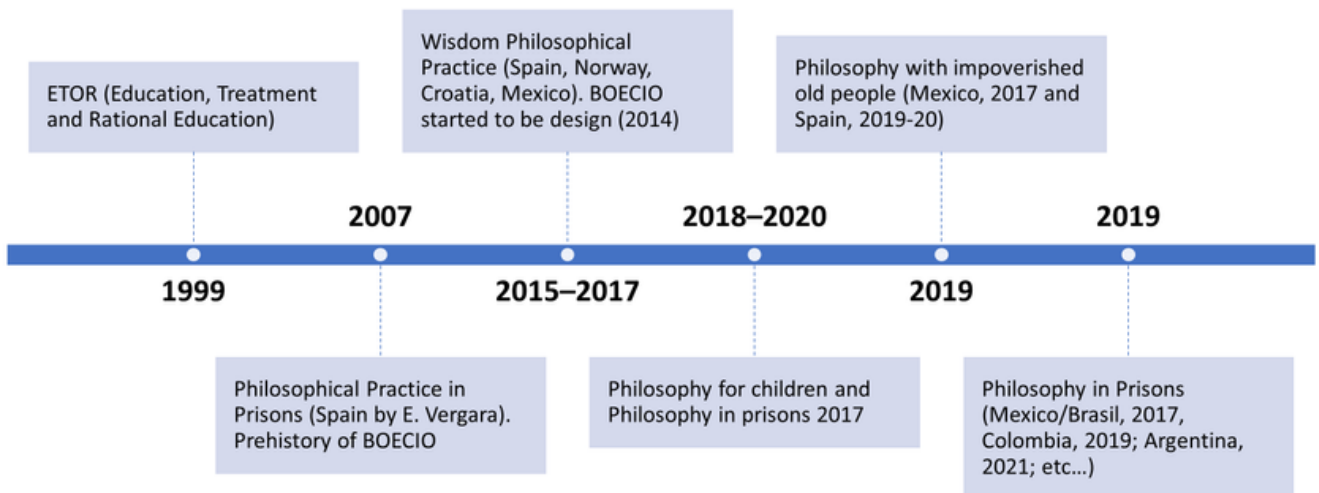
Experiential Philosophy with People at Risk of Social Exclusion, Espanja, Meksiko, Etelä-Amerikka

- BOECIO yhdistää ihmisiä ja instituutioita, jotka ovat kiinnostuneita edistämään filosofisia taitoja syrjäytymisvaarassa olevien ihmisten keskuudessa.
- +500 vankia on osallistunut toimintaan. Projekteissa on valmennettu myös vankeja vetämään työpajoja. Vankien lisäksi projekteja muiden haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien kanssa kuten köyhien maiden ja alueiden lapset ja vanhuksset, seksityöläiset.
- Tavoitteena on ollut kehittää koulutusohjelma, jonka avulla syrjäytymisvaarassa olevien ryhmien parissa työskenteleviä koulutetaan filosofisiin taitoihin
- Lisäksi on kehitetty malli soveltavan filosofian työpajoille, joiden tavoitteina on esimerkiksi
  - Tunteiden (intohimojen) hallitseminen ja eettisten hyveiden parantaminen
  - Kriittisen ajattelun parantaminen
  - Riittävien edellytysten luominen tapahtumille, jotka todennäköisesti vaikuttavat vapauden riiston kokeneiden desistanssiin.
  - Sekä arvioida mallia empiirisesti

TIIVISTELMÄ JOSÉ BARRIENTOS-RASTROJON PUHEENVUOROSTA

Puheenvuoron alussa Barrientos-Rastrojo kertoo miten he ovat aloittaneet Espanjassa vankilatyöskentelyn. Vuodesta 1999 alkaen Barrientos-Rastrojo ja työryhmä ovat toteuttaneet tutkimushankkeita ja projekteja vankiloissa. Alla olevassa kaaviossa on nähtävissä eri projektit, joita hän lyhyesti esitteli webinaarissa. (Kaikki kuvat ovat webinaariesityksestä, ellei toisin mainita)

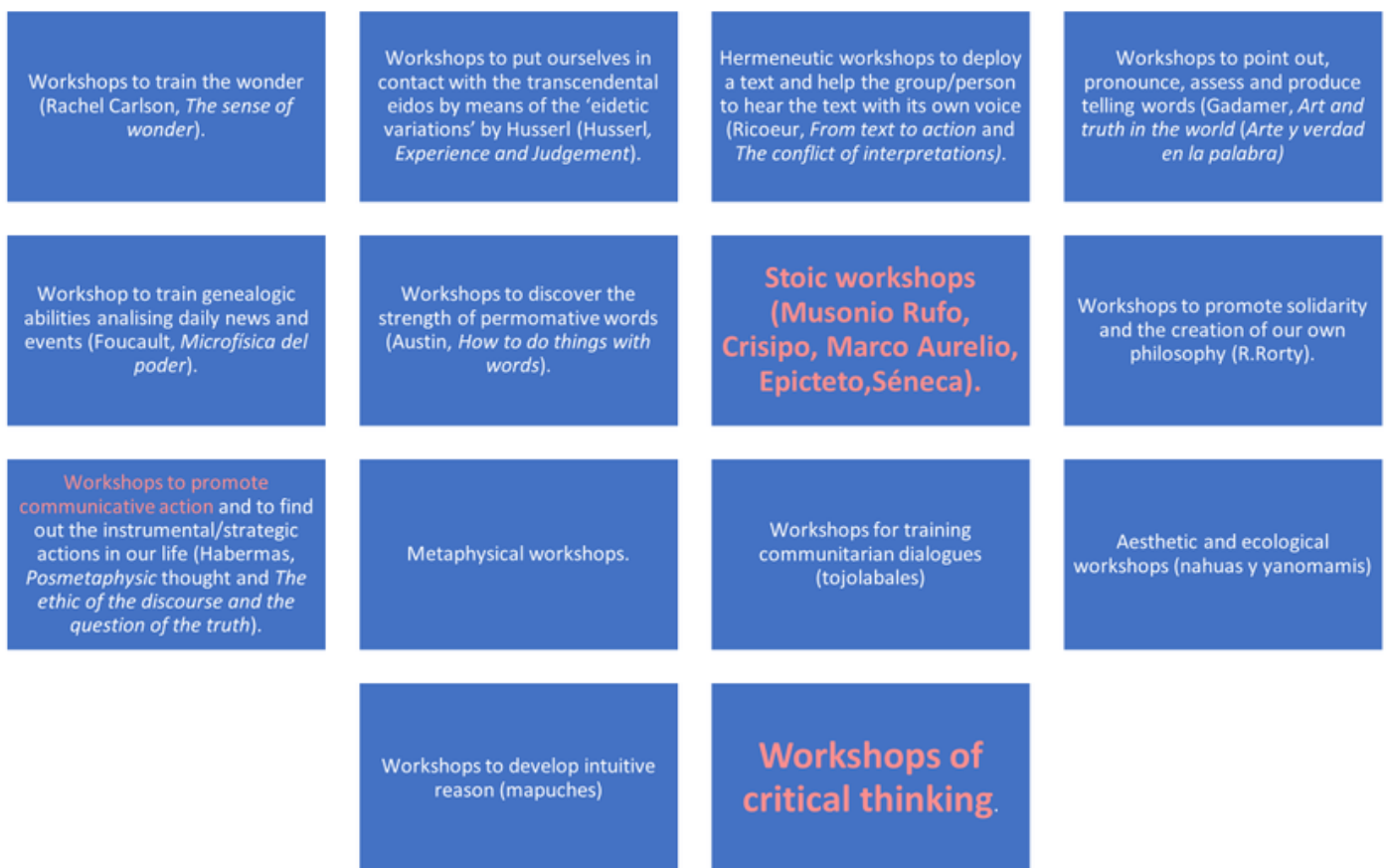
How did we BEGIN?

Kuva 2. Barrientos-Rastrojon esitys vankilatoiminnan alkuvaiheen hankkeista.

Vankilatyöskentelyn tärkeänä lähtökohtana on ollut erilaisten työpajojen käynnistäminen. Näissä filosofisissa työpajoissa on ollut vaihtuvia teemoja. Eri teemoja tarkastelemalla saa käsityksen työskentelyn monipuolisuudesta. Esimerkiksi osallistujat ovat tutustuneet stoalaiseen filosofiaan ja sen keskeisiin ajattelijoihin tai toisessa työpajassa harjoitelleet kriittisen ajattelun taitoja.

Philosophical workshops

Kuva 3. Filosofiset työpajat

Kuinka Barrientos-Rastrojo ja työryhmä työskenteli vankiloissa? Webinaarissa hän kertoi, että lähtökohtana oli "filosofinen kuntokoulu", joka työskenteli lukukauden tai vuoden. Lähtökohtana tälle työskentelylle on stoalaisen filosofin Epiktetoksen ajatus, joka vertautuu urheiluun, edistymiseen ja tuloksien saavuttamiseen. Työpajoihin osallistuu 15 henkilöä ja ne ovat kestoaltaan 90-100 minuuttia. Aika jaetaan viiteen osaan työskentelyn vaiheiden mukaisesti. Ensin on aloitus ja menneen viikon harjoituksesta kertominen. Toisena vaiheena osallistujien aktiivinen osallistuminen. Kolmantena työskentelyvaiheena on teoreettinen selittäminen dialogisesti sekä osallistujien kysymykset ja vastaukset. Tätä seuraa neljäs työskentelyvaihe, jossa suunnitellaan seuraavan viikon työskentelyn sisältö. Viimeisenä työvaiheena ovat mahdolliset kysymykset ja kommentit.

Barrientos-Rastrojo kuvailee, että eri vankilatyöskentelyn hankkeissa on ollut mukana naisia ja miehiä, ikähaitari 18-74 vuotta. Heidän saamansa tuomiot ovat hyvin erilaisia. Joukossa on tappajia, naisten hyväksikäyttäjiä, huumeiden välittäjiä, varkaita, talousrikollisia, huijareita, raiskaajia jne. Olennaista tämän asian suhteen on tieto siitä, että rikosnimikkeellä ei ole ollut merkitystä osallistumiselle näihin työpajoihin. Vankilatoiminnan lisäksi Barrientos-Rastrojon tutkimushankkeessa on työskennelty vankilan ulkopuolella seksityöläisten, köyhien nuorten ja laittomien pakolaisten kanssa. Hän myös mainitsee tulevaisuuden suunnitelman työskennellä vankilahenkilökunnan kanssa.

"Before beginning the philosophical sessions, I was looking forward to being released of this prison to kill my ex-wife. I thought she was guilty of all the evil I has suffered. After de session, I stopped and thought: she wasn't guilty. Indeed, I discovered that she has been the pillar to not to die with my bad decisions. Therefore, I am looking forward to being released to thank all she made for me"

Barrientos-Rastrojo kertoo webinaarissa, että työskentelyyn liittyy usein teksti, joka luetaan yhdessä. Tämän jälkeen osallistujat pitävät omaa filosofiapäiväkirjaa, eli kirjoittavat noin 20-30 min muistiin asioita ja/tai reflektovat ajatuksiaan. Tähän liitetään myös meditointia tekstiin pohjautuen. Tämän harjoituksen osallistujat tekevät viikon aikana. Koska tapaamisen fasilitaattoreiden kanssa on viikottain, etenevät harjoitukset rytmillisesti samansuuntaisena viikosta toiseen.

Koska Barrientos-Rastrojon vankilaprojektit ovat tutkimushankkeita, niistä kerätään myös tutkimustietoa ja toteutetaan julkaisuja. Webinaarissa hän kertoo lyhyesti saaduista tuloksia seuraavia asioita. Tutkimushankkeessa kerättiin sekä laadullista, että määrällistä tutkimustietoa. Laadullisen tutkimustiedon kohdalla osallistujat kuvailivat useita myönteisiä kokemuksia osallistumisestaan. Näitä kokemuksia olivat henkilökohtaiseen elämänasenteeseen tai päihteisiin liittyvät muutokset, sekä ajattelutaitojen muutokset. Määrällisessä aineistossa mitattiin muutosta ensimmäisen ja viimeisen työpajaan osallistumisen välillä. Mittauksen lähtökohtana olivat muun muassa kokemukset, huumori, avoimuus jne. Alla olevissa kuvissa esitetään otteita näistä tutkimustuloksista.

Findings (qualitative)

- A brasilian inmate: "Before beginning the philosophical sessions, I was looking forward to being released of this prison to kill my ex-wife. I thought she was guilty of all the evil I has suffered. After de session, I stopped and thought: she wasn't guilty. Indeed, I discovered that she has been the pillar to not to die with my bad decisions. Therefore, I am looking forward to being released to thank all she made for me" (EG26Br).
- Reduction of drug (ab)use.
- Drop in solitary confinement.
- Decrease of suicide.
- Some inmates began to talk to their parents and/or sons after years rejecting it.
- More sympathetic attitude of participants to the colleagues.
- Participants show rejection to violence against other inmates.
- Participants reported that they think a lot about the workshops and that they impede they make a mistake like suicide.
- Some prisons officials that despised our activities **at the beginning**. Five months after that, they asked for enlarging the program with them.

Kuva 4. Otteita laadullisista tutkimustuloksista.

EXPERIMENTAL GROUP			
COMPETENCES	First Session	Last session	Variation
Experience	41.6136	42,3043	1.7%
Emotional Regulation	32.7273	37.6957	15.2%
Reminiscence / Reflection	40.6364	42.3478	4.2%
Humor	26.4318	32,6087	23.4%
Openness	34,9091	39.9130	14.3%
CONTROL GROUP			
COMPETENCES	First session	Last session	Variation
Experience	41,2703	43,4500	5.3%
Emotional Regulation	35.0270	34,3000	-2.1%
Reminiscence / Reflection	42,1351	42,7000	1.3%
Humor	27.8919	29,1000	4.3%
Openness	36.7568	37,7000	2.6%

Findings
(quantitative)

Kuva 5. Oteita määrällisistä tutkimustuloksista.

Kiinnostavana tutkimustuloksena Barrientos-Rastrojo esitteli myös tunteisiin liittyviä huomioita. Ymmärrettävästi erilaiset tunteet ohjaavat työpajoihin osallistuvien ajattelua ja toimintaa. Tästä syystä työpajoissa käsiteltiin myös näihin liittyviä lähtökohtia. Webinaarissa Barrientos-Rastrojo esitteli huomioita näistä seikoista tutkimuksen kautta ja erityisen mielenkiintoisen mallinnoksen ajatteluvaiheista, argumenttien rakentamisesta.

Esimerkkinä tässä hän käytti mallia "Internet ei toimi kotonani" - tästä seuraavaa tilanteen tulkintaan - todisteita tulkintaan liittyen - tunteita - ja toimintaa. Tämä ajattelumallin tarkastelu selkeyttää osallistujille heidän ajattelunsa vaiheita ja niistä johtuvia tunteita ja tekoja.

***If you want to govern your life, you must govern
your interpretations
and what you accept/refuse***

Alla olevissa kuvissa asiasta tarkempaa tietoa.

Third conclusions

- Emotions (Passions) are the result of our interpretations.
  - We fell *disgust* (passion) when a girl is eating a cockroach because we interpret the cockroach **not** as a pleasant food but as an insect that produces revulsion and nausea.
  - If the interpretation of 'eating a cockroach' was pleasant, the emotion-passion would be different.
    - For example, several Mexican ancient cultures used to eat insects. Indeed, you can buy them in Mexico City today.
- Passions can be governed or ruled if we train to do it.
  - If you want to govern your life, you must govern your interpretations and what you accept/refuse

Kuva 6. Puheenvuoron lopussa esitettyä tietoa tunteiden merkityksestä.

FACT	INTERPRETATION	Evidences	Passions	Action
Internet doesn't work at home	Internet doesn't work as a result of the fact my husband doesn't pay it with the money I gave him last week	(1) My husband has waste pur money last month in the casino. (2) My husband said yestaday that he has abandoned his therapy group for ludopathy. (3) Internet is going on perfectly at my office (4) My neighbors hasn't got any problems with Internet	Anger with my husband	Divorce
	Internet doesn't work as a result of my request to end my contract with my Internet company	(1) I asked a month ago that my Internet company was changed because I wanted to move to another one but they refused. Therefore, I began a legal actions (2) A technician from the company came some minutes ago to ask for my router and he confirm that I was out of the company	Relief Happyness	I start to decide in a more focused way.
	I don't understand what happens	(1) My bank says that the bill has been paid. (2) All my neighbors haven't any problems with Internet. (3) I check out the router and it is ok. (4) My mobile Internet is working properly and it is the same contract.	Confussion	I phone to the company for an explication

Kuva 7. Ajattelumalli, jossa tosiasiaa tarkastellaan eri vaihtoehtojen kautta.

PIENRYHMIEN KESKUSTELUN TIIVISTELMÄ

Puheenvuoron jälkeen webinaarissa työskenneltiin viidessä pienryhmässä. Suunnittelun pohjana käytettiin ajatuksia siitä, mitä tietoa tarvitaan, millaisia kokemuksia osallistujilla on ja samalla tavoitteena oli toiminnan jatkosuunnittelu. Ryhmien fasilitaattoreille oltiin suunniteltu etukäteen seuraavanlaisia ohjaavia kysymyksiä. Käytännössä pienryhmien työskentelylle jäi melko lyhyt aika ja kaikkia kysymyksiä ennetetty käymään. Tämä oli tiedossa jo etukäteen ja ryhmien fasilitaattorit olivat orientoituneet siihen, että saataisiin pääasiassa koottua ajatuksia siitä, miten filosofista toimintaa vankiloissa voitaisiin edistää Suomessa. Fasilitaattorit toimittavat muistiinpanonsa tämän raportin kirjoittajalle, joka on koostanut ne yhteen. Tilaisuuden päätteeksi osa jäi vielä keskustelemaan yhteisesti.

1 – Lyhyt esittely ja mikä on suhteesi vankilatyöhön?

2 – Joku tärkeä huomio Josén puheenvuorosta?

3 – Mitä voisit tästä puheenvuorosta ottaa omaan työhösi?

4 – Visioita filosofisesta työskentelystä vankilasta/vankien kanssa

5 – Miten kannattaisi edetä hankkeen kehittämisen kanssa?

6 – Mitä filosofian toimijalta tarvitaan, jotta hän voisi “työskennellä” vankilassa?

Osallistujat jaettiin pienryhmiin Zoomin breakout room -automaattisella ohjauksella. Alussa osallistujat esittäytyivät ja kertoivat omista taustoistaan. Saimme tietoa, että webinaarin osallistujien joukossa oli monikoulutuksellinen osallistujajoukko, jonka opiskelu- tai työsuhteet liittyivät jollakin tapaa vankilaympäristöön tai sosiaalialan sektoriin. Myös mukana olleet filosofit ilmaisivat kiinnostusta näihin asioihin.

Esittelykierroksen jälkeen nostettiin esille webinaarin pääpuhujan sisältö ja siitä käytiin keskustelua. Osallistujat olivat pitäneet tärkeinä esimerkiksi seuraavia puheenvuoron sisältöjä:

- Toisen kulttuurin kautta katsominen avartaa näkemyksiä.
- Rikollisuus ja vankilaelämä on aika erilaista Suomessa kuin puheenvuoron esimerkeissä. On älyvankiloita ym. ja kuntouttava lähtökohta.
- Vankilassa olevat ovat "luontaisesti" isojen kysymysten äärellä, kuten mikä on oikein/väärin, mitä on vapaus.
- Suomalaisen/Pohjoismaiden vankilajärjestelmien erot verrattuna muuhun maailmaan.
- Impulssikontrollin kanssa tekemistä (usein vangit).
- Huomioitiin selkeän ohjelman ja rakenteen tärkeys työskentelyssä
- Huomioitiin myös, että vankila on erityinen ympäristö

Kolmas ryhmäkeskustelussa esille tullut sisältöalue liittyi pohdintoihin filosofisesta toiminnasta Suomessa tai yleensä ajatuksia siitä, millaisia vinkkejä osallistujille tuli mieleen. Tässä niistä keskeisiä huomioita:

- Korostettiin, että on tärkeitä tunnistaa vankien ihmisyyttä
- Porttiteatteri, Kontula/Helsinki, vapautumisvaiheessa olevien ja vapautuneiden vankien yhteisöteatteri (perustettu 2015).
- Taide (kuvat perustana) auttaa näkemään asioita eri näkökulmista, filosofialla ja taiteella yhteistä aluetta laajasti.
- Totuus muodostuu vuorovaikutuksesta, esim. samasta kuvasta eri tulkintoja tai esim. lojaalisuuden käsite on eri rikollisryhmään kuuluvalla kuin jollekin toiselle.
- Ainakin sen kun näytettiin kuva ja keskustelua, ensivaikutelma jostain tulee, ei ole ainut vaikutelma. Ennakkoluuloisuus ja mieltyy ensimmäiseen mielikuvaan ja tunteisiin.
- Suomalaiset vankilat kuntouttavia, tämä olisi osa sitä, paljon itsetutkiskelua, näkisi myös kannattavaksi. Suomalaiseen yhteiskuntaan sopeuttaen. Tunteiden käsittelyn kanssa heikkouksia. Parisuhdeväkivalta, top 1 tilastoissa.
- Hyvän Elämän -malli olisi todella tarpeellinen tässä työssä. Tämä Tony Wardin kehittämä malli <https://www.goodlivesmodel.com> tuo esiin unelmat, pienet askeleet ja riittävän hyvän elämän tarpeen.

- Yksi osallistuja korosti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kohtaamisen tärkeyttä, ei siis vain vankilassa olevia. Mielenterveysteemat tulivat tässäkin esiin. Hän myös sanoi että meillä on opittavaa kaikilta, myös vankilassa olevilta. Tarkoituksen ja arvojen pohdinta on tärkeää.
- Käänteissosiometrian käyttäminen on tärkeää jotta opimme katsomaan asioita yhdessä sekä oppimaan pois yhdensuuntaisesta lähestymistavasta.
- Martha Nussbaumin ja Amartya Sen'in kehittelemä kyvykkyyks-lähestymistapa (capabilities approach)
- Marshall B Rosenberg & NVC The Centre for nonviolence Communication
<https://www.cnvc.org>
- Toisen ymmärtämisen tärkeys

TULEVAISUUDEN VISIOINTIA

Suomessa on tällä hetkellä yhteensä 28 vankilaa, joissa vangit suorittavat tuomionsa joko suljetuissa tai avoimissa olosuhteissa. Päivittäin näissä vankiloissa on keskimäärin 3056 henkilöä suorittamassa tuomiotaan. Tämän lisäksi Rikosseuraamuslaitoksessa erilaisissa työtehtävissä työskentelee noin 2600 ihmistä. Filosofisen praktiikan näkökulmasta katsottuna ymmärrys hyvän elämän mahdollisuudesta kuuluu kaikille, taustasta ja elämäntilanteesta riippumatta. Tästä syystä myös filosofisen toiminnan kehittäminen Suomessa on tärkeä ja kehittämisen arvoinen asia.

THL:n uusimmassa *Vankien terveys ja hyvinvointi (2023)* tutkimuksessa todetaan, että vankien moninaisten terveysongelmien lisäksi myös käyttäytymis- ja tunne-elämän taidot tuottavat haasteita. Esimerkiksi Ripatin ja Mannisen artikkelista aleksitymiasta käy ilmi, että se voi olla pysyväisluonteinen piirre henkilössä tai kehittynyt ympäristön sopeutumisen seurauksena. Näkökulma liittyy haasteisiin, miten tunteiden tunnistamisen ja ilmaisemisen haasteita voidaan vankila-aikana ratkaista. (mt. 153–159.)

Raportista ilmenee aleksitymian lisäksi joukko muita tärkeitä tutkimushavaintoja, joiden voidaan katsoa haastavan ihmisten elämän kokemuksia tai käyttäytymistä. Näistä esimerkkeinä resilienssi, yksinäisyys, kielelliset taidot, aggressiivisuus (joka Suomessa on tilastollisesti korkein vapausrangaistukseen johtavista tekijöistä) ja erilaiset addiktiot. José Barrientos-Rastrojon puheenvuorossa tuli esille myös feminismi ja sukupuolinäkökulma. Hän totesi, että esimerkiksi latinalaisessa Amerikassa nämä seikat ovat jäljessä eurooppalaista ajattelua. Vankilajohtaja Kaisa Tammi on todennut kirjassaan *Naisvankilan pomo* (2023), että suomalainen vankilajärjestelmä ja olosuhteet on luotu miehiä varten. Hän kuvailee omaa työtään asian korjaamiseksi. Näillä olosuhteiden korjaamisella on ollut tärkeä merkitys sukupuoliajattelun kehittämisessä. (ks myös Sonja Saarikoski 2023.) THL:n raportissa korostuu myös tärkeällä tavalla sukupuolien väliset erot ja yhtäläisyydet vankien terveyden että sosiaalisten mahdollisuuksien näkökulmasta. Tämä on myös kiinnostava aihealue jatkotutkimusta ajatellen.

On vaikea mennä yksioikoisesti mennä ottamaa kantaa siihen, miten filosofinen työskentely voisi vaikuttaa näihin lähtökohtiin tai millaista hyötyä se voisi tuoda vankeille. THL:n raportti on kuitenkin rohkaiseva. Siihen on kerätty toimenpidesuosituksia, joista monissa kohdissa kansainvälisen kokemuksen perusteella filosofinen työskentely saattaisi olla hyödyllistä siihen osallistuville.

**Lukeminen,
kirjoittaminen ja
dialogiset
työskentelytavat
näyttäisivät olevan
kehittämisen arvoisia
työskentelytapoja
vankilaympäristössä.**

Ripatti ja Manninen toteavat myös, että vangit lukevat ja kirjoittavat vankeusaikanaan enemmän kuin tavallisesti ja esimerkiksi kirjeiden kirjoittaminen on yleistä (2023, 157–159). Tämä vahvistaa myös José Barrientos-Rastrojon työtavan mahdollisuuksia. Lukeminen, kirjoittaminen ja dialogiset työskentelytavat näyttäisivät olevan kehittämisen arvoisia työskentelytapoja vankilaympäristössä. Filosofiset työskentelytavat voivat joiltain osin vertautua taideprojekteihin, esimerkiksi teatterityöskentelyyn, josta Suomessa on jo kokemusta.

Olennaisena erona tässä on mainittava kuitenkin filosofisen työskentelyn perustuvan ei-kuvitteelliseen lähtökohtaan kuten kriittiseen ajatteluun, argumentaation, totuuden ja oman ajattelun loogisuuden tarkasteluun. Toiminnan kehittämisen kannalta vankien osallisuus on olennainen seikka. Se tarkoittaa osallisuuden rakentumista osallistumisesta vankilassa järjestettyyn toimintaan, kuten työhön, kuntoutukseen, ohjattuun toimintaan ja itseapuun. Vangilla on pitkälti itsemääräämisoikeus siitä, mihin hän haluaa osallistua ja joissakin tapauksissa hän voi myös kieltäytyä kokonaan osallistumisestaan. Osallisuus on itsemääräytynyttä arjen rakenteistumista vapausrangaistuksen aikana (Saari ja Grönlund 2021, 177.) THL:n tuore raportti kertoo, että osallisuudessa olisi kehittämisen varaa.

Webinaarissa tuli esille myös useita toimijatahoja, jotka tekevät työtä vankilaympäristössä. Esimerkiksi Kallion Setlementti, RETS - Rikoksettoman elämän tukisäätiö, Silta-valmennus, Aspa-säätiö ja mahdollisia muitakin tahoja. Nämä ovat tärkeitä yhteistyötahoja, kun halutaan kehittää filosofista työskentelyä Suomessa. José Barrientos-Rastrojo vinkkasi myös konkreettisia näkökulmia siihen, miten työskentelyä voisi aloittaa.

What should we take into consideration when starting in Finland?

Training:

- It is easy to propose a philo-café or a socratic dialogue in prisons, but are you sure that it is going to achieve the results you are looking for?
- Look for a practical training.
- Look for a serious course not a crash course of a week or a weekend.

Read:

- Read book that explain previous experiences written by people that worked with Philosophical workshops for at least 2 years.

Counsel:

- To work in pairs.

Contacts:

- Have you got relationships with prisons or NGOs in prisons? NGOs or non for profit associations can provide you a insurance.

Project:

- Are you going to work during a 3-month workshop, a year or a program of 5 years?
- Most of the activities usually are 3-month workshops.
- A few activities last a semester or a year.
- After that, inmates are abandoned.
- We have been working for almost 10 years.

Kuva 8. Vinkkejä filosofisen työskentelyn aloittamiseksi Suomessa.

KIRJALLISUUS

Barrientos-Rastrojo, José. 2023. *Experiential Philosophy and Prison: Training for Social Disintegration*. Omakustanne.

Kainulainen, Sakari, Saari, Juho (toim.) 2021. *Suomalainen vanki*. Vastapaino, Tampere.

Rautanen, Mika, Harald, Kennet ja Tyni, Sasu (toim.). *Vankien terveys ja hyvinvointi 2023*. Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL). Raportti 007/2023. 256 sivua. Helsinki 2023. ISBN 978-952-408-149-8 (painettu); ISBN 978-952-408-148-1 (verkkojulkaisu)

Rikosseuraamuslaitos kotisivu: <https://rikosseuraamus.fi/fi/index.html#>

Saarikoski, Sonja 2023. *Naisvangit*. Siltala, Helsinki.

Tammi, Kaisa 2023. *Naisvankilan pomo*. WSOY, Helsinki.

